

Spis treści

Podstawowa bibliografia	XV
Wstęp	XIX
Część I. Administracja starożytna	1
Rozdział I. Despotie wschodnie	3
§ 1. Rys historyczny	3
§ 2. Monarcha	4
§ 3. Administracja centralna	4
§ 4. Administracja terytorialna	4
Rozdział II. <i>Polis</i> grecka	7
§ 5. Rys historyczny	7
§ 6. <i>Polis</i> arystokratyczna	7
I. Monarcha	7
II. Rada starszych	8
III. Urzędnicy	9
§ 7. <i>Polis</i> tyranistyczna	9
§ 8. <i>Polis</i> oligarchiczna	10
§ 9. <i>Polis</i> demokratyczna (ateńska)	11
Rozdział III. <i>Civitas</i> rzymska. Pryncypat. Dominat	13
§ 10. Rys historyczny	13
§ 11. Okres królewski (753–509 r. p.n.e.)	14
I. Król	14
II. Senat	14
§ 12. Okres republiki (509–27 r. p.n.e.)	14
I. Senat	14
II. Urzędy i urzędnicy (magistratury). Administracja centralna	15
1. Podziały, uprawnienia, cechy	15
2. Urzędy wyższe	16
2.1. Konsulowie	16
2.2. Pretorzy	17
2.3. Cenzorzy	17
3. Urzędy niższe	18

3.1. Edylowie	18
3.2. Kwestorzy	18
3.3. Pozostałe urzędy	18
4. Urzędy nadzwyczajne	18
4.1. Dyktator	18
4.2. Trybuni wojskowi z władzą konsularną	19
5. Trybun ludowy	19
III. Administracja terytorialna	19
1. Zarząd Italii	19
2. Prowincje	20
§ 13. Pryncypat (27 r. p.n.e.–284 r. n.e.)	20
I. <i>Princeps</i>	20
II. Senat	21
III. Magistratury	22
IV. Urzędnicy cesarscy	22
V. Kancelaria i rada cesarska	23
VI. Administracja terytorialna	23
1. Zarząd Italii	23
2. Prowincje	24
§ 14. Dominat (284–476 r.)	24
I. Cesarz	24
II. Senat	25
III. Administracja cesarska	25
IV. Administracja terytorialna	25
Rozdział IV. Wielkie imperia Azji (Asyria, Persja, monarchia Aleksandra Macedońskiego, Chiny, Indie)	27
§ 15. Rys historyczny	27
§ 16. Monarcha	28
§ 17. Administracja centralna i terytorialna	29
Część II. Administracja średniowieczna	33
Rozdział I. Państwo protofeudalne. Początki monarchii wczesnofeudalnej	35
§ 18. Rys historyczny	35
§ 19. Wiec	35
§ 20. Monarcha	36
§ 21. Administracja centralna	37
I. Dwór królewski	37
II. Zgromadzenia nadworne	37
III. Urzędnicy nadworni	38
§ 22. Administracja terytorialna	38
Rozdział II. Jednolita monarchia feudalna	41
§ 23. Rys historyczny	41
§ 24. Władza cesarska i królewska	42
§ 25. Administracja centralna	43
I. Zgromadzenia nadworne	43

II. Urzędnicy nadworni	44
§ 26. Administracja terytorialna	46
Rozdział III. Monarchia feudalna rozdrobniona	49
§ 27. Rys historyczny	49
§ 28. Monarcha	50
§ 29. Administracja centralna	52
I. Zgromadzenia nadworne	52
II. Urzędnicy nadworni	53
§ 30. Administracja terytorialna	55
Rozdział IV. Monarchia stanowa	57
§ 31. Rys historyczny	57
§ 32. Konstrukcja Korony Królestwa	58
§ 33. Władza królewska	58
§ 34. Administracja centralna	61
I. Rada Królewska (Królestwa)	61
II. Urzędnicy nadworni i państwa	63
§ 35. Administracja terytorialna	64
§ 36. Ustrój miast średniowiecznych	67
I. Italia	67
1. Okres konsularny	67
2. Okres podesty	67
3. Okres cechowy	68
4. <i>Signorie</i>	69
5. Republiki miejskie	69
5.1. Republiki mieszczańskie (Florencja)	69
5.2. Republiki arystokratyczne (Wenecja, Genua)	69
II. Francja	70
III. Rzesza	71
IV. Anglia	72
V. Hiszpania i Portugalia	73
VI. Szwecja i Dania	73
VII. Miejskie republiki feudalne na Rusi (Nowogród, Psków)	74
VIII. Polska	75
Rozdział V. Wielkie imperia średniowiecza	79
§ 37. Cesarstwo Bizantyjskie	79
I. Cesarz	79
II. Senat	79
III. Administracja centralna	79
IV. Administracja terytorialna	80
§ 38. Arabowie	80
I. Kalif	80
II. Wezyr	81
III. Administracja centralna	81
IV. Administracja terytorialna	82
§ 39. Turcy osmańscy (do 1566 r.)	82
I. Sułtan – kalif	82

II. Rada	83
III. Administracja centralna	83
IV. Administracja terytorialna	83
§ 40. Scentralizowane cesarstwo chińskie. Dynastie <i>Tang</i> (618–907) i <i>Ming</i> (1368–1644)	84
I. Cesarz	84
II. Administracja centralna	84
III. Administracja terytorialna	85
Część III. Administracja wczesnonowożytna	87
Rozdział I. Monarchie absolutyzmu renesansowego i klasycznego	89
§ 41. Rys historyczny	89
§ 42. Teoretyczne uzasadnienie absolutyzmu renesansowego i klasycznego	90
§ 43. Monarcha	90
§ 44. Administracja centralna	92
I. Rady królewskie i inne organy kolegialne	92
II. Urzędnicy ministerialni	95
§ 45. Administracja terytorialna	96
Rozdział II. Monarchie absolutyzmu oświeconego	99
§ 46. Rys historyczny	99
§ 47. Teoretyczne uzasadnienie absolutyzmu oświeconego	99
§ 48. Monarcha	100
§ 49. Administracja centralna	101
I. Rady Królewskie i inne organy centralne	101
II. Urzędnicy ministerialni	102
§ 50. Administracja terytorialna	103
§ 51. Urzędnicy	104
Rozdział III. Ustrój mieszany. Rzeczpospolita Obojga Narodów	107
§ 52. Rzeczpospolita szlachecka (1454–1764)	107
I. Rys historyczny. Unia polsko-litewska	107
II. Charakterystyka ustroju państwa. Demokracja szlachecka. Oligarchia magnacka	108
III. Monarcha	108
IV. Administracja centralna. Administracja terytorialna	110
§ 53. Początki monarchii konstytucyjnej (1764–1795)	110
I. Rys historyczny	110
II. Reformy ustroju i administracji z lat 1764–1768	111
III. Reformy ustroju i administracji z lat 1773–1776	112
IV. Reformy Sejmu Wielkiego z lat 1788–1792	113
1. Monarcha i administracja centralna	113
2. Administracja terytorialna	115
3. Administracja miejska	115
§ 54. Ustrój administracyjny po sejmie grodzieńskim (1793)	116
§ 55. Administracja w okresie insurekcji kościuszkowskiej (1794)	116
Rozdział IV. Republiki wczesnonowożytne	119
§ 56. Rys historyczny	119
§ 57. Głowa państwa (protektor, namiestnik)	120

§ 58. Administracja centralna. Rady i inne urzędy	122
§ 59. Administracja terytorialna	123
Rozdział V. Myśl ekonomiczno-administracyjna	125
§ 60. Doktryny ekonomiczne	125
I. Merkantyizm	125
II. Kameralizm i policyzm	126
III. Fizjokratyzm	126
§ 61. Myśl polityczno-administracyjna. Początki i rozwój	127
I. Wiek XVI	127
II. Wiek XVII	128
III. Wiek XVIII. Nauka o policji	129
IV. Podstawowe zasady funkcjonowania administracji	133
Część IV. Administracja późnonowożytna – do przełomu XIX/XX w. (oprócz ziem polskich)	135
Rozdział I. Administracja a konstytucjonalizm	137
Rozdział II. Administracja a liberalizm społeczno-gospodarczy	139
§ 62. Liberalizm obywatelski	139
§ 63. Kapitalizm liberalny. Ustawodawstwo socjalne	143
Rozdział III. Liberalno-demokratyczne monarchie konstytucyjne	145
§ 64. Rys historyczny	145
§ 65. Monarcha	146
I. Wielka Brytania	146
II. Francja	147
III. Pozostałe monarchie europejskie	149
§ 66. Administracja centralna	152
I. Rząd. Gabinet. Rada	152
1. Wielka Brytania	152
2. Pozostałe monarchie europejskie	153
II. Ministrowie i ich odpowiedzialność	155
1. Wielka Brytania	155
2. Pozostałe monarchie europejskie	156
§ 67. Administracja terytorialna. Samorząd	159
I. Wielka Brytania	159
II. Francja rewolucyjna. Reformy Konstytuanty	159
III. Pozostałe monarchie europejskie	160
1. Model francuski	161
2. Model historyczny	162
§ 68. Początki sądownictwa administracyjnego	164
Rozdział IV. Wielkie monarchie absolutne i postabsolutne	165
§ 69. Rys historyczny	165
§ 70. Administracja centralna państw złożonych (konfederacji, federacji, unii realnych)	166
I. Stanowisko przewodniczącego	166
II. Centralne organy wykonawcze	166

§ 71. Administracja państw unitarnych	168
I. Władza cesarsko-królewsko-sułtańska	168
II. Administracja centralna. Rady, ministrowie, pozostałe organy	168
III. Administracja terytorialna. Samorząd	170
1. Rosja	170
2. Austria i Węgry	170
3. Prusy	172
4. Turcja	173
IV. Sądownictwo administracyjne	173
1. Prusy	173
2. Austria	174
3. Rosja	175
Rozdział V. Reżimy autorytarne	177
§ 72. Rys historyczny	177
§ 73. Władza konsula, cesarza, prezydenta	178
§ 74. Administracja centralna	179
§ 75. Administracja terytorialna. Samorząd	180
I. Model francuski	180
II. Model latynoamerykański	181
§ 76. Sądownictwo administracyjne	181
Rozdział VI. Republiki	183
§ 77. Rys historyczny	183
§ 78. Kolegialna i jednoosobowa głowa państwa	184
I. Prezydent w USA	184
II. Komitety, Rady i prezydenci we Francji	185
III. Głowy państwa w pozostałych republikach	186
§ 79. Administracja centralna (sekretarze, ministrowie, Rady)	186
I. Administracja federalna w USA. Sekretarze	186
II. Ministrowie we Francji	187
III. Ministrowie w pozostałych republikach	188
§ 80. Administracja terytorialna. Samorząd	189
I. Stany w USA	189
II. Kantony w Szwajcarii	190
III. Pozostałe republiki	191
§ 81. Sądownictwo administracyjne	191
Rozdział VII. Myśl administracyjna	193
§ 82. Francja	193
§ 83. Niemcy i Austria	194
§ 84. Rosja	195
§ 85. Inne państwa	195
Część V. Administracja późnonowożytna na ziemiach polskich pod zaborami (1795–1918)	197
Rozdział I. Ziemie polskie w pierwszym okresie zaborów (do 1807 r.)	199
§ 86. Rys historyczny	199

§ 87. Zabór rosyjski	199
§ 88. Zabór pruski	200
§ 89. Zabór austriacki	200
Rozdział II. Księstwo Warszawskie (1807–1815)	203
§ 90. Rys historyczny	203
§ 91. Monarcha	203
§ 92. Rada Stanu	204
§ 93. Ministrowie i Rada Ministrów	204
§ 94. Administracja terytorialna. Samorząd	205
§ 95. Sądownictwo administracyjne	206
§ 96. Kształcenie urzędników. Początki myśli administracyjnej	206
Rozdział III. Napoleońskie Wolne Miasto Gdańsk (1807–1814)	209
§ 97. Rys historyczny	209
§ 98. Urząd gubernatora i podległe mu agendy	209
§ 99. Administracja centralna	210
§ 100. Administracja terytorialna	210
Rozdział IV. Wolne Miasto Kraków (1815–1846)	211
§ 101. Rys historyczny	211
§ 102. Administracja centralna. Senat	211
§ 103. Administracja terytorialna	212
Rozdział V. Królestwo Polskie (1815–1830)	213
§ 104. Rys historyczny	213
§ 105. Monarcha	213
§ 106. Namiestnik	214
§ 107. Rada Stanu (Zgromadzenie Ogólne i Rada Administracyjna)	214
§ 108. Komisje rządowe	215
§ 109. Administracja terytorialna. Samorząd	216
§ 110. Sądownictwo administracyjne	217
§ 111. Kształcenie urzędników. Rozwój myśli administracyjnej	217
Rozdział VI. Królestwo Polskie. Zabór rosyjski (1831–1864–1914)	219
§ 112. Rys historyczny. Powstania	219
§ 113. Namiestnik. Generałgubernator	220
§ 114. Rada Administracyjna. Rada Stanu	220
§ 115. Komisje rządowe	221
§ 116. Administracja terytorialna. Samorząd	221
Rozdział VII. Wielkie Księstwo Poznańskie. Zabór pruski	223
§ 117. Rys historyczny	223
§ 118. Odrębności ustrojowe Wielkiego Księstwa Poznańskiego	224
§ 119. Administracja terytorialna. Samorząd	224
Rozdział VIII. Zabór austriacki. Autonomia Galicji (od 1861 r.)	227
§ 120. Rys historyczny	227

§ 121. Autonomia Galicji	228
§ 122. Administracja rządowa	228
§ 123. Administracja szkolnictwa	228
Rozdział IX. Myśl administracyjna na przełomie XIX/XX w.	231
Część VI. Administracja współczesna (oprócz Polski)	233
Rozdział I. Przeobrażenia stosunków ustrojowo-społeczno-gospodarczych	235
§ 124. Przeobrażenia stosunków ustrojowych	235
§ 125. Przeobrażenia stosunków społecznych	236
§ 126. Przeobrażenia stosunków gospodarczych	236
I. Kapitalizm monopolistyczny	236
II. Interwencjonizm państwowy	237
Rozdział II. Stare i nowe monarchie liberalno-demokratyczne	241
Rozdział III. Stare i nowe republiki liberalno-demokratyczne	243
§ 127. Rys historyczny	243
§ 128. Zmiany w starych republikach	243
§ 129. Nowe republiki	244
I. Prezydent	244
II. Administracja centralna (rząd, premier, ministrowie)	245
III. Administracja terytorialna. Samorząd	246
IV. Sądownictwo administracyjne	247
Rozdział IV. Reżimy autorytarne	249
§ 130. Rys historyczny	249
§ 131. Głowa państwa (król, prezydent, premier, <i>caudillo</i>)	250
§ 132. Administracja terytorialna. Samorząd	250
Rozdział V. Reżimy totalitarne	253
§ 133. Rys historyczny	253
§ 134. Totalitaryzm włoski i niemiecki. Faszyzm	254
§ 135. Totalitaryzm bolszewicki. Stalinizm	256
Rozdział VI. Myśl administracyjna i jej przeobrażenia	259
Część VII. Administracja Polski współczesnej (1918–1989)	261
Rozdział I. II Rzeczpospolita (1918–1939)	263
§ 136. Rys historyczny	263
§ 137. Kryteria podziału administracji	264
§ 138. Administracja centralna	265
I. Prezydent	265
II. Rada Ministrów	266
III. Ministrowie	267

§ 139. Administracja ogólna (zespólna)	268
I. Przed unifikacją (do 1928 r.)	268
II. Po unifikacji	268
§ 140. Administracja specjalna (niezespólna)	270
§ 141. Samorząd	271
I. Przed unifikacją (do 1933 r.)	271
1. Samorząd gminny	271
1.1. Samorząd gmin wiejskich	271
1.2. Samorząd gmin miejskich	272
2. Samorząd powiatowy	273
3. Samorząd wojewódzki	273
II. Po unifikacji	273
1. Zasady funkcjonowania	273
2. Samorząd gminny i powiatowy	274
3. Samorząd gospodarczy i zawodowy	274
§ 142. Sądownictwo administracyjne	275
I. Najwyższy Trybunał Administracyjny (NTA)	275
1. Geneza	275
2. Organizacja	275
3. Właściwość	276
II. Sądownictwo administracyjne w byłym zaborze pruskim	276
III. Inne sądy administracyjne (Inwalidzki Sąd Administracyjny, Trybunał Ubezpieczeń Społecznych, Trybunał Kompetencyjny)	276
§ 143. Postępowanie administracyjne	277
§ 144. Kontrola administracji	278
I. Rodzaje kontroli administracji publicznej	278
II. Najwyższa Izba Kontroli (NIK)	278
§ 145. Funkcjonariusze administracji publicznej	279
§ 146. Myśl administracyjna	279
Rozdział II. Litwa Środkowa (1920–1922)	281
§ 147. Rys historyczny	281
§ 148. Administracja centralna	281
I. Naczelnny Dowódca Wojsk Litwy Środkowej	281
II. Tymczasowa Komisja Rządząca (TKR)	281
§ 149. Administracja terytorialna. Samorząd	282
Rozdział III. Wersalskie Wolne Miasto Gdańsk (1920–1939)	285
§ 150. Rys historyczny	285
§ 151. Władza wykonawcza. Senat	285
§ 152. Administracja terytorialna. Samorząd	286
§ 153. Urzędnicy	286
§ 154. Prawa Polski w Wolnym Mieście	286
§ 155. Uprawnienia Ligi Narodów i jej Wysokiego Komisarza	287
Rozdział IV. Ziemie polskie w czasie II wojny światowej	289
§ 156. Administracja polska w okresie wojny obronnej	289
§ 157. Administracja ziem polskich pod okupacją niemiecką	289
I. Ziemie wcielone do Rzeszy	289
II. Generalne Gubernatorstwo	290

§ 158. Ziemie polskie pod okupacją radziecką	291
§ 159. Władze polskie na emigracji	292
§ 160. Polskie Państwo Podziemne (PPP)	293

Rozdział V. Polska Ludowa (1944–1952) i Polska Rzeczpospolita Ludowa

(1952–1989)	295
§ 161. Polska Ludowa (1944–1952)	295
I. Administracja centralna	295
1. Przejmowanie władzy przez komunistów (1944–1947)	295
2. Administracja centralna w latach 1947–1952 (między Małą a Dużą Konstytucją)	295
2.1. Prezydent	295
2.2. Rada Państwa	296
2.3. Rada Ministrów. Ministrowie	296
II. Administracja terytorialna. Samorząd	297
1. Podział administracyjny państwa	297
2. Administracja terytorialna w latach 1944–1950	297
3. Reforma administracji terytorialnej z 1950 r.	298
III. Sądownictwo administracyjne	298
IV. Kontrola administracji	298
1. Zasady ogólne	298
2. Kontrola państwowa. Biuro Kontroli (1944–1949). Najwyższa Izba Kontroli (1949–1952)	299
§ 162. Polska Rzeczpospolita Ludowa (1952–1989)	300
I. Administracja centralna	300
1. Rada Państwa	300
2. Rada Ministrów. Ministrowie. Urzędy centralne	300
II. Administracja terytorialna	302
1. Administracja terytorialna do reformy z lat 1972–1975	302
2. Administracja terytorialna od reformy z lat 1972–1975	302
III. Sądownictwo administracyjne	304
1. Naczelny Sąd Administracyjny (NSA)	304
2. Sądy ubezpieczeń społecznych	305
3. Sądownictwo kompetencyjne	305
IV. Kontrola administracji	305
1. Kontrola parlamentarna	305
2. Kontrola sądowa. Trybunał Konstytucyjny	306
3. Kontrola prokuratorska	306
4. Kontrola państwowa. Najwyższa Izba Kontroli (NIK)	306
5. Rzecznik Praw Obywatelskich	307
6. Kontrola wewnętrzna	308
V. Nauki administracyjne	308

Indeks rzeczowy	311
------------------------------	------------